

Izmikanje obljubljenе dežele

V umetnosti nasploh, predvsem pa pri scenskih umetnostih, je najelementarnejši skupni imenovalec gledalec. Gledalec, naslovnik, tisti, ki delu sploh da obstoj in čigar prisotnost je nujna, da lahko sploh govorimo o predstavi. Tisti, v katerem se zgodi sinteza in se formira smisel ustvarjanja. Seveda so najbolj direktni odzivi na predstavo kritike v različnih medijih, pri čemer pa se ne moremo ogniti temu, da so kljub prizadevanju za objektivnost in poznavanju ter upoštevanju strokovnih meril, v samem počelu do neke mere subjektivne. Na drugi strani tega ključnega elementa pa je množica ljudi, gledalcev, ki so iz enega vidika veliko bolj pomembni za predstavo, dogodek. Tisti, ki kot množica ustvarijo publiko in omogočajo prenos nekih idej, konceptov ustvarjalcev. Tisti, ki nato »ne pridejo do besede«. Zato zavod Bunker, Maska, Mesto žensk in Via negativa organizirajo serijo javnih diskusij Zbor za publiko, namenjenih prav njim/nam. Gledalcem v najširšem pomenu.

Tako smo se v sklopu te serije zbrali ponovno v torek, 11. 4. 2017 po predstavi Nazaj v obljubljenо deželo v Mini teatru. Predstava je bila v Sloveniji premierno uprizorjena 8. decembra 2016 in bila letos uvrščena med deset najboljših predstav prejšnje sezone po izboru časopisa Dnevnik. Idejni vodja in režiser je Marko Bulc, poleg pa so avtorji predstave še Tjaša Ferme, Mirel Knez, Damir Leventić in Miha Blažič – N'Toko. Zanimiv je že naslov. Nazaj v obljubljenо deželo; ne naprej, k cilju, ampak nazaj, nazaj k utopiji, v deželo, ki ima obstoj le v naši domišljiji in je shranjena v spominu, h kateremu se vedno znova vračamo – nazaj – in si na podlagi le-tega ustvarjamo ideale in upe. Delo je predstava, a ni popolnoma jasno, če kot tako samo na sebi prevzema formo predstave, formo gledališke predstave s primarno gledališkimi postopki. Je delo v nastajanju, del in reprezentacija (ne)dokončane raziskave o izredno obsežni tematiki migracij in pravzaprav preko tega tudi o stereotipih gledališča, česar se predstava tudi zelo dobro zaveda in ostaja v polju neodgovorjenega vprašanja; ali se da v aktualnem času sploh delati in problematizirati množične selitve, ne da bi se ujeli v posploševanje identitet, zabrisovanje razlik in operiranja s poenostavljenim in izkrivljenim razumevanjem preko stereotipov. Ali lahko ustvarjalci s potnimi listi, ki odpirajo večino mejnih prehodov, spregovorijo o različnih vrstah migracij?

Igralci večino časa igrajo same sebe in svoje vloge in s tem ustvarjajo konstanten dvom, ali so zgodbe, ki smo jim priča resnične ali izmišljene. Vsekakor pa na to odgovori že formulacija da »igrajo« sami sebe. Režiser Marko Bulc igra samega sebe, režiserja, in nas že na začetku pripravi na približno uro in petinštirideset minut dolgo prezentacijo, ki je pred nami. Razdeli jo po sklopih, ki jih tudi med predstavo jasno zamejujejo in pojasnjuje. Dogodek je odprtega tipa, gledalcem ponudi pijačo in prigrizke, dovoli komentiranje, odhajanje in prihajanje ipd. In ravno s to gesto režiser pravzaprav zapre ali vsaj zameji predstavo, saj postavi in obelodani jasne principe in načela. Tematike se lotevajo na različne načine; preko igralskih improvizacij, glasbe, poezije, krajših prizorov, predstavljanja stereotipov, diskusij, teoretiziranja, navajanja referenc ...

Takoj po predstavi, ki je na gledalcih pustila ali še puščala različne vtise, občutja in vprašanja, se je začel Zbor za publiko, ki ga je moderirala Jedrt Jež Furlan. Začeli smo z vprašanjem, o čem predstava pravzaprav je. Ali bi jo sploh lahko definirali z enim stavkom in eno jasno besedo, tezo, nadpomenko. Ali je to predstava o identitetah, stereotipih? Kako, če, jih predstavlja, na kakšne načine jih ponuja gledalcu, koliko proste roke in misli nam dovoljuje, ali zavzema kakršnokoli stališče, ali nasprotno ponuja le teze in izhodišča, ki naj se dokončajo v naših reakcijah? Publika se je spraševala tudi o smislu takšne predstave in o (ne)zmožnosti učinkovanja. Gledališče se vseeno giba med nekim zamejenim krogom ljudi in je kljub najrazličnejšim tematikam, ki jih preizprašuje, na nek način hermetično zaprto. Ali je možno splošnejše in bolj obče učinkovanje, politični angažma, stimuliranje sprememb? Ali gledališče lahko nagovarja širše množice in s tem sodeluje pri družbenih spremembah, jih celo usmerja? Pogovor je ponudil mnoga širša in splošnejša vprašanja, se pogosto izmikal debatanju izključno o predstavi, a se ravno zaradi izmikanja na njo navezoval in mogoče prevzemal prijeme, s katerimi skuša delovati in raziskovati tudi delo samo. Že zaradi aktualne teme migracij smo pogosto zašli v pogovore o le-teh in prav s tem ves čas na nek način odgovarjali ključnemu vprašanju: ali je sploh možno trenutno delati predstavo o migracijah? Ali se je trenutno možno pogovarjati o predstavi o migracijah? Ali je to sploh predstava? Ponudili so se mnogi odgovori, ki so ostali v množini, kar je ključno in nujno za umetniško ustvarjanje.

Tery Žeželj